

Κεφάλαιο 5: Τύποι Δεδομένων

Αρχές Γλωσσών Προγραμματισμού και Μεταφραστών

Γ. Γαροφαλάκης, Σ. Σιούτας, Π. Χατζηδούκας, Γ. Βασιλόπουλος

Γενικά (1)

Όλοι μας έχουμε αναπτύξει μια διαισθητική άποψη για το τι είναι ένας Τύπος Δεδομένων. Δηλαδή:

- Συλλογή τιμών από ένα πεδίο («**δηλωτική**» προσέγγιση - denotational)
- Εσωτερική δομή συνόλου δεδομένων, που περιγράφεται μέχρι το επίπεδο ενός μικρού συνόλου βασικών τύπων («**κατασκευαστική**» προσέγγιση - constructive)
- Συλλογή καλά ορισμένων λειτουργιών που μπορούν να εφαρμοστούν στα στοιχεία ενός Τύπου Δεδομένων («**αφαιρετική**» προσέγγιση – abstraction based)

Γενικά (2)

Τύπος Δεδομένων (ΤΔ):

Ένα σύνολο *στοιχείων* και ένα σύνολο *ενεργειών* πάνω στα στοιχεία αυτά, οι οποίες ενέργειες δημιουργούν, υποστηρίζουν, καταστρέφουν, τροποποιούν και συλλέγουν εμφανίσεις των στοιχείων.

- Κάθε ΓΠ παρέχει ένα καταρχήν σύνολο ΤΔ (**βασικοί ΤΔ** – primitive). Π.χ.
 - *Επιτακτικές Γλώσσες*: Integer, Real, Character, Boolean,...
- Ο προγραμματιστής συνήθως έχει τη δυνατότητα ορισμού νέων ΤΔ.

Γενικά (3)

Οι ΤΔ εξυπηρετούν 2 βασικούς **στόχους**:

1. Δημιουργούν ένα συγκεκριμένο *περιβάλλον* (context) στο οποίο εκτελούνται διάφορες λειτουργίες, απαλλάσσοντας τον προγραμματιστή από τη σχετική δουλειά. Π.χ.
Η έκφραση $A + B$ θα επιβάλλει ακέραιη πρόσθεση αν τα A , B είναι τύπου *integer*, ενώ αν τα A , B είναι τύπου *float*, θα επιβάλλει πρόσθεση αριθμητικής floating-point.
2. Αποτρέπουν τους προγραμματιστές από *λάθος λειτουργίες* που ίσως προσπαθήσουν να κάνουν. Π.χ. να προσθέσουν ένα χαρακτήρα με ένα record (*struct*).

Γενικά (4)

- **Σύστημα Τύπων** (Type System):

Η δυνατότητα ορισμού νέων ΤΔ και δήλωσης μεταβλητών, οι τιμές των οποίων περιορίζονται στα στοιχεία ενός ΤΔ, με πραγματοποίηση *ελέγχου τύπου*. Ένα Type System αποτελείται από:

1. Ένα μηχανισμό **ορισμού** ΤΔ και συσχέτισής τους με συγκεκριμένες κατασκευές της γλώσσας, δηλαδή με αυτές που έχουν τιμή, όπως μεταβλητές, παράμετροι, εκφράσεις, ...
2. Ένα σύνολο **κανόνων** για *Ισοδυναμία ΤΔ* (type equivalence), *Συμβατότητα ΤΔ* (type compatibility) και *Εξαγωγή ΤΔ* (type inference).

Γενικά (5)

■ Έλεγχος Τύπου (Type Checking):

Διαδικασία επιβεβαίωσης ότι το πρόγραμμα υπακούει στους κανόνες Συμβατότητας ΤΔ της ΓΠ. Δύο έννοιες σχετίζονται με τον Έλεγχο Τύπου:

□ Γλώσσες Ισχυρών Τύπων (Strongly Typed)

Απαγορεύουν την εφαρμογή ενεργειών σε στοιχεία που δεν πρέπει να υποστηρίζουν τις ενέργειες αυτές.

□ Γλώσσες Στατικών Τύπων (Statically Typed)

Strongly Typed γλώσσες στις οποίες ο Έλεγχος Τύπου γίνεται κατά τη μετάφραση (συνήθως, μόνο το μεγαλύτερο μέρος του ελέγχου)

Γενικά (6)

Παραδείγματα:

- Η **Common Lisp** είναι strongly typed, αλλά όχι statically typed.
- Οι **C**, **Ada** είναι statically typed.
- Η **Pascal** είναι σχεδόν statically typed.
- Η **Java** είναι strongly typed, με περίεργο μίγμα πραγμάτων που άλλα ελέγχονται στατικά, και άλλα δυναμικά.

Γενικά (7)

■ Πολυμορφισμός (polymorphism):

Επιτρέπει σε ένα τμήμα κώδικα να δουλεύει με αντικείμενα πολλαπλών τύπων.

- Αναγκαίος ο έλεγχος ΤΔ στο χρόνο εκτέλεσης (κόστος).
- **Lisp, Smalltalk**
- Σε αρκετές object-oriented ΓΠ (**C++**, **Java**, ...) υπάρχει ο **Πολυμορφισμός Υποτύπων** (subtype polymorphism):
Επιτρέπει σε μια μεταβλητή X τύπου T να συσχετίζεται με ένα αντικείμενο οποιουδήποτε υπο-τύπου του T .
- Καθώς οι υπο-τύποι υποστηρίζουν όλες τις λειτουργίες του T , ο μεταφραστής είναι σίγουρος ότι κάθε πράξη αποδεκτή για αντικείμενο τύπου T , θα είναι αποδεκτή για κάθε αντικείμενο που συσχετίζεται με τη X .
- Μπορεί να υλοποιηθεί στο χρόνο μετάφρασης.

Κατηγορίες ΤΔ

■ Βαθμωτοί (scalar) ή Απλοί ΤΔ

Το Πεδίο Τιμών (domain) τους αποτελείται από σταθερές τιμές που έχουν μόνο ένα χαρακτηριστικό

- *Βασικοί* ΤΔ (primitive types): `int`, `real/float`, `bool`, `char`
- Τύποι *Απαρίθμησης* (enumeration types)
- Τύποι *Υποπεριοχής* (subrange types)

■ Διακριτοί ή Τακτικοί (ordinal) ΤΔ

Βαθμωτοί ΤΔ των οποίων τα μέλη του Πεδίου Τιμών τους αντιστοιχίζονται με ακέραιους (από τους παραπάνω βαθμωτούς, όχι οι `real/float`).

■ Σύνθετοι ή Δομημένοι (structured) ΤΔ

Το domain αποτελείται από μέλη που έχουν συντεθεί από ένα σύνολο άλλων ΤΔ (`arrays`, `records`, `pointers`, ...)

Βασικοί ΤΔ (Primitive)

- Δεν ορίζονται με βάση άλλους ΤΔ
- Ορισμένοι βασικοί ΤΔ απλώς αντανακλούν το Η/Υ (π.χ. integer)
- Άλλοι βασικοί ΤΔ θέλουν μόνο λίγο επιπλέον S/W υποστήριξη
- **C**, **C++** : **int**, **float**, **double**, **char**
- **C++**, **Java** : Οι παραπάνω, και επιπλέον **bool** (-ean)

Βασικοί ΤΔ (2)

1. Ακέραιοι Αριθμοί (Integer)

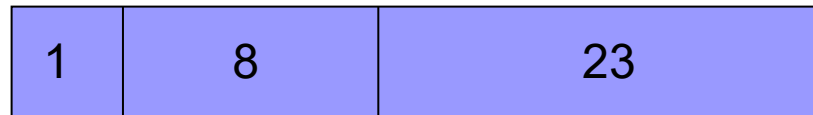
- Το υποσύνολο των ακέραιων από MININT έως MAXINT
- Πολλοί Η/Υ και Γλώσσες υποστηρίζουν διάφορα μεγέθη. Π.χ.
 - `int` (4 bytes)
 - `short int` (2 bytes)
 - `long int` (8 bytes)
 - `unsigned int` (2 bytes)
- **Java** : `byte` (1 byte), `short` (2 bytes), `int` (4 bytes), `long` (8 bytes)

Βασικοί ΤΔ (3)

2. Αριθμοί Κινητής Υποδιαστολής (Floating – Point)

- Είναι προσεγγιστικές αναπαραστάσεις πραγματικών αριθμών.
- IEEE floating – point standard 754:

- Single precision (π.χ. **float**):

4 bytes (32 bits)

Πρόσημο

Εκθέτης

Πολλαπλασιαστής

- Double precision (π.χ. **double**):

8 bytes (64 bits)

Πρόσημο

Εκθέτης

Πολλαπλασιαστής

Βασικοί ΤΔ (4)

3. Boolean

- Δύο Τιμές: FALSE, TRUE (1 byte)
- Όλες οι γλώσσες έχουν, εκτός της C.

4. Χαρακτήρες

- `char` στη C.
- Κωδικοποίηση ASCII: 1 byte
- Κωδικοποίηση UNICODE: τουλάχιστον 2 bytes

Ακολουθίες Χαρακτήρων (1) (Character Strings)

Σχεδιαστικά ερωτήματα:

- Βασικός ΤΔ ή ειδικός τύπος char array;
- Στατικό ή Δυναμικό μήκος;
- **Pascal, Ada, C, C++** : Όχι βασικός ΤΔ. Char Array.
Π.χ. `char line[100];`
- **C** : String operations από Standard Library `string.h` :
 - `strcpy` (μετακίνηση/αντιγραφή string)
 - `strcat` (πρόσθεση strings)
 - `strcmp` (σύγκριση strings)
 - `strlen` (αριθμός χαρακτήρων)

Ακολουθίες Χαρακτήρων (2)

- **C** : Char pointers (δείχνουν σε char array):

```
char *str = "mary";
```

Τα strings τελειώνουν με null, οπότε δεν χρειάζεται η γνώση του τρέχοντος μήκους του string.

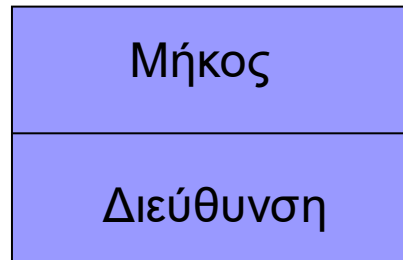
- **Java, C++** :

String class για string objects

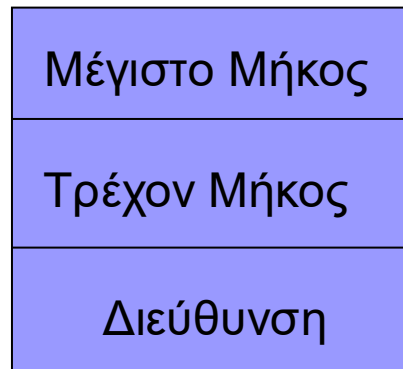
- **SNOBOL, Perl** : Πλήρως δυναμικά strings

Ακολουθίες Χαρακτήρων (3)

- **FORTRAN, COBOL, Pascal** : Static Strings

- **C, C++** : Limited Dynamic Strings

Τύποι Απαρίθμησης (enumeration types)

- Στις περισσότερες (και παλιότερες) γλώσσες, το domain των τύπων απαρίθμησης περιγράφεται από μια *διατεταγμένη* λίστα τιμών (σταθερών).
- Στις γλώσσες αυτές, οι μόνες πράξεις που επιτρέπονται, είναι ο έλεγχος *ισότητας* και *διάταξης*, και η *ανάθεση*.
- Π.χ. στην **Pascal**:

```
type days = (mon, tue, wed, thu, fri, sat, sun);  
var x: days;
```

 - Υπάρχουν οι predefined functions: ORD, PRED, SUCC
 - Απαγορεύεται η χρήση ίδιας σταθεράς σε άλλο ορισμό

Τύποι Απαρίθμησης (2)

- ΣΤΙΣ **C**, **C++**, οι τιμές είναι ουσιαστικά ακέραιες σταθερές, οπότε μπορούν να χρησιμοποιηθούν όπως αυτές (ορθογωνιότητα).

- Παράδειγμα:

```
enum boolean {NO, YES, FALSE = 0, TRUE}  
boolean A;  
A = YES - 1;
```

- Επίσης:

```
enum days {mon=1, tue=2, wed=3, ...}
```

ή

```
enum days {mon=1, tue, wed, ...}
```

ή

```
enum days {mon=1, tue, wed, ... , MON=1, TUE, WED, ...}  
days i = MON;
```

Αν δεν αντιστοιχίσουμε την 1^η τιμή, το default είναι 0. 18

Τύποι Υποπεριοχής (subrange types)

- Είναι ΤΔ οι τιμές του οποίου είναι ένα *συνεχές υποσύνολο* των τιμών κάποιου διακριτού (ordinal) ΤΔ (ακέραιοι, χαρακτήρες, απαριθμήσεις, άλλες υποπεριοχές).
- Εμφανίστηκαν για πρώτη φορά στην **Pascal**, και στη συνέχεια σε μεταγενέστερες ΓΠ της οικογένειας **Algol**.
- **Pascal**:

```
type test_score = 0 .. 100;  
    workday = mon .. fri;
```

ΤΔ Array (1)

- Ομάδα από ομογενή στοιχεία δεδομένων που προσδιορίζονται από τη θέση τους στην ομάδα, σε σχέση με το πρώτο. Ορισμός:
C: `int A[20]` **Pascal:** `A: ARRAY [0..19] of INTEGER`
- **Σχεδιαστικά θέματα**
 1. Default κατώτερη τιμή του δείκτη:
 - **C, C++** : 0
 - **FORTRAN** : 1
 - **Pascal**: Ορίζεται από το χρήστη

ΤΔ Array (2)

2. Διαστάσεις δεικτών:

- **C, C++** : 1 διάσταση, αλλά κάθε element του array μπορεί να είναι array (multidimensional): `int B[5][4]`
- **FORTRAN** : 3 διαστάσεις στην **I**, 7 στη **FORTRAN IV**

3. Αρχικοποίηση τιμών array κατά τη δήλωση:

- **FORTRAN 77** : `INTEGER L(3)`
`DATA L /0, 5, 9/`
- **C, C++** : `int L [] = {4, 7, 8, 53}` Ορίζεται και το μήκος array (4)
`char name [] = "freddie"` Array μήκους 8 (null στο τέλος)
`char *names [] = {"Bob", "Jake", "Mary"}`
Array of pointers σε χαρακτήρες: Το `names[0]` είναι pointer στο γράμμα 'B' στο char array "Bob/null"
- **Pascal** : Όχι

ΤΔ Array (3)

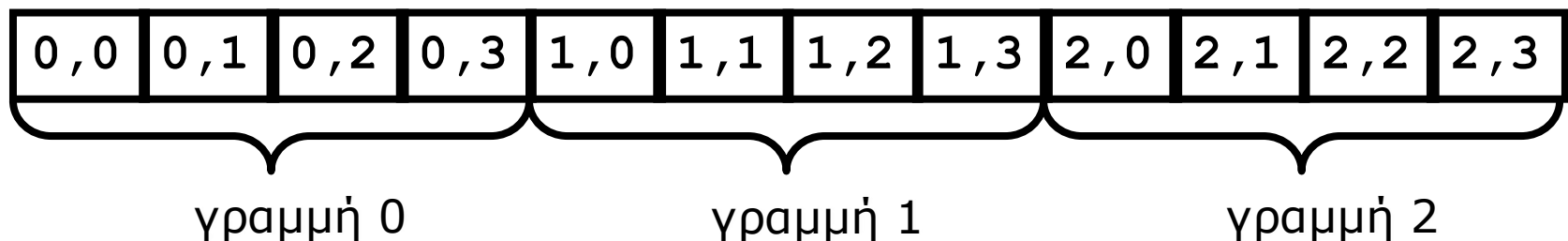
- Στη C μπορούμε να δηλώσουμε και πίνακες πολλών διαστάσεων
- Παράδειγμα δήλωσης πίνακα 2 διαστάσεων:

```
int a[3][4];
```

Γραμμές 0..2

Στήλες 0..3

- Παράδειγμα προσπέλασης στοιχείου πίνακα 2 διαστάσεων:
`a[1][0] = 5; /* στη γραμμή 1 και στήλη 0 αποθήκευσε το 5 */`
- Στη C η αποθήκευση των στοιχείων πολυδιάστατου πίνακα γίνεται ανά γραμμή, π.χ.

ΤΔ Record (1)

- Ομάδες στοιχείων που αποτελούν συνθέσεις από συγκεκριμένο αριθμό (πιθανόν) ανομοιογενών στοιχείων δεδομένων, που αναγνωρίζονται από το όνομά τους.
- Διαφορές από arrays:
 - Τα συστατικά των records μπορεί να είναι ετερογενή.
 - Τα στοιχεία των records έχουν συμβολικά ονόματα (id), ενώ των arrays καθορίζονται από το δείκτη.

ΤΔ Record (2)

■ C, C++ :

```
struct EmployeeType
{
    int ID;
    int Age;
    float Salary;
    char Dept;
} Employee[500] ;
```

Ορίζεται record ΤΔ με όνομα `EmployeeType`, και παράλληλα δηλώνεται ένα array 500 θέσεων με όνομα `Employee`, με στοιχεία τύπου `EmployeeType`.

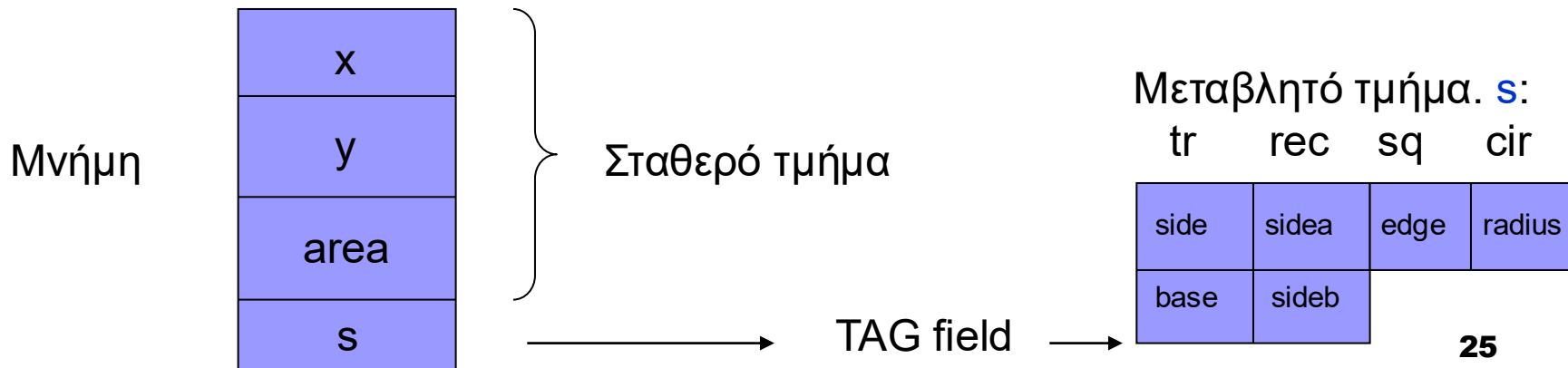
Πρόσβαση στα στοιχεία του: `Employee[3].Salary`

Άλλος ορισμός (απλής μεταβλητής): `struct EmployeeType A;`

TΔ Record (3)

■ Pascal :

```
type shape = (triangle, rectangle, square, circle);
coordinates = RECORD
  x, y: real;
  area: real;
  case s: shape of
    triangle: (side: real; base: real);
    rectangle: (sidea, sideb: real);
    square: (edge: real);
    circle: (radius: real)
end;
```


ΤΔ nested structs (4)

Εμφωλευμένες Δομές

```
struct point { /* δομή για ένα σημείο */
    double x, y;
};

struct rect { /* δομή για ένα παραλληλόγραμμο
              που ορίζεται από 2 αντιδιαμετρικές
              κορυφές του */
    struct point pt1;
    struct point pt2;
};

struct rect screen;
```

Το `screen.pt1.x` αναφέρεται στη x συντεταγμένη του σημείου `pt1` της δομής `screen`

ΤΔ nested structs and functions (4)

Δομές και Συναρτήσεις

```
/* συνάρτηση που επιστρέφει δομή point */  
struct point makepoint(double x, double y)  
{  
    struct point temp;  
    temp.x = x;  
    temp.y = y;  
    return temp;  
}
```

```
/* ορισμός παραλληλογράμμου με κορυφές (0,0) και (10,10)*/  
screen.pt1 = makepoint(0.0, 0.0);  
screen.pt2 = makepoint(10.0, 10.0);
```

```
if (screen.pt1 != screen.pt2) ...
```

Προσοχή: οι δομές δε μπορούν να συγκριθούν (μόνο τα επιμέρους πεδία τους)

ΤΔ δείκτη (pointer)

- **Δείκτης:** Αναφορά σε θέση μνήμης
- **Μεταβλητή ΤΔ δείκτη:** Όνομα (id) με τιμή που είναι αναφορά σε διεύθυνση μνήμης. Δηλαδή, οι τιμές της περιέχονται στο σύνολο:
[διευθύνσεις μνήμης, nil (τίποτα)].
- Δεν είναι Δομημένος ΤΔ

Θέματα Σχεδιασμού

- Εμβέλεια και διάρκεια ζωής μιας μεταβλητής ΤΔ δείκτη
- Διάρκεια ζωής Heap – Dynamic μεταβλητής
- Τυχόντες περιορισμοί στον ΤΔ του αντικειμένου που δείχνουν

ΤΔ δείκτη (2)

■ Λόγοι ύπαρξης ΤΔ δείκτη:

- Πολλά στοιχεία μπορούν να συνδέονται μεταξύ τους χωρίς να παρέχονται συγκεκριμένα ονόματα για όλα (στις *Explicit Heap – Dynamic Variables*)
- Βάση για έμμεση διευθυνσιοδότηση.
- Επιτρέπουν την ταυτόχρονη τοποθέτηση των στοιχείων σε πολλές δομές (π.χ. λίστες, arrays).
- Με λίγες δηλώσεις, μπορούμε να έχουμε μεγάλη ποικιλία στοιχείων που συνδέονται με πολλούς τρόπους και προσπελούνται με ομοιόμορφο τρόπο.

ΤΔ δείκτη (3)

- Συνέπειες (και πιθανά προβλήματα) ύπαρξης δεικτών:
 - Μπορεί αρκετές Μεταβλητές Δείκτη (ΜΔ) να αναφέρονται στο ίδιο αντικείμενο, στο ίδιο σημείο, ή σε διαφορετικά σημεία του ίδιου αντικειμένου.
 - Πρέπει η ΓΠ να παρέχει σημειογραφία για διάκριση **θέσης**, **τιμής- r** και **τιμής- l** .
 - Μια μεταβλητή ΤΔ δείκτη, μπορεί να μη δείχνει πουθενά.

Π.χ.:

ΤΔ δείκτη (4)

Στη **C++** μπορούμε να έχουμε:

```
int *arrayPtr1;  
int *arrayPtr2 = new int[100];  
arrayPtr1 = arrayPtr2;  
delete [ ] arrayPtr2;
```

Πρόβλημα **αιωρούμενης αναφοράς...**

ΤΔ δείκτη (5)

- Κάποια αντικείμενα μπορεί να μη δεικτοδοτούνται πλέον από καμία ΜΔ. Π.χ.:

```
int *P1 = new int;
```

```
int *P2 = new int;
```

```
.....
```

```
P2 = P1;
```

Τώρα πλέον, η heap μνήμη στην οποία έδειχνε αρχικά το **P2**, δεν μπορεί να προσπελασθεί (χαμένη μεταβλητή ή σκουπίδι...)

ΤΔ δείκτη (6)

- **C, C++** : Οι δείκτες και τα arrays είναι στενά συνδεδεμένες έννοιες:

```
int n;
```

```
int *a;    (δείκτης σε integer)
```

```
int b[10]; (array 10 integers)
```

Τα παρακάτω είναι νόμιμα:

```
a = b;
```

(το a θα δείχνει στο b[0])

```
n = a[3];
```

(το n παίρνει την τιμή του b[3])

```
n = *(a+3)
```

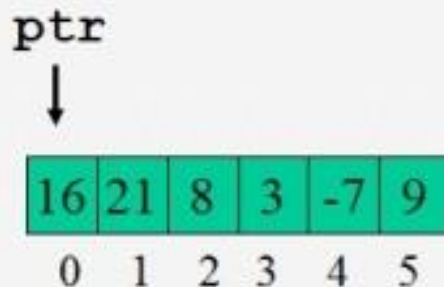
(ίδιο με το προηγούμενο)

ΤΔ δείκτη (6.1)

Δείκτες και Πίνακες

Μια μεταβλητή πίνακα είναι ένας **σταθερός** δείκτης προς το πρώτο στοιχείο του πίνακα

```
int table[6] = {16,21,8,3,-7,9};  
int *ptr;  
ptr = &table[0];
```

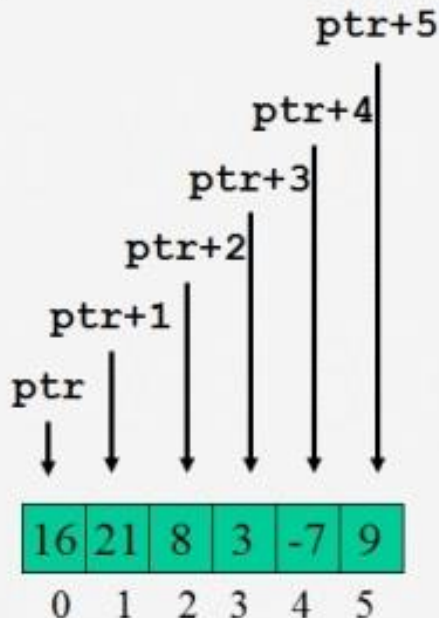

Το να γράψουμε `table` είναι το ίδιο με το να γράψουμε `&table[0]` ή `ptr`.

ΤΔ δείκτη (6.2)

Αριθμητική Δεικτών

Μπορούμε να προσθέσουμε μια ακέραια τιμή σε ένα δείκτη, π.χ. το `ptr=ptr+1` ή `ptr++` κάνει το δείκτη να δείξει το επόμενο στοιχείο του πίνακα `table` (δηλ. στον επόμενο `int`)


```
for(ptr=table; ptr!=table+6; ptr++)  
    printf("%4d", *ptr);
```

Μπορούμε να αφαιρέσουμε ή να συγκρίνουμε δείκτες, π.χ.

```
int *P1, *P2;  
P1 = &table[5]; P2 = &table[0];  
• Το P1-P2 αναπαριστά τη διαφορά θέσεων  
  μεταξύ στοιχείων του πίνακα (5 θέσεις)  
• Το P1 == P2 (ή P1 != P2) εκφράζει αν οι P1  
  και P2 (δεν) δείχνουν την ίδια θέση μνήμης
```

Προσοχή: η αριθμητική δεικτών δεν εφαρμόζεται σε μεταβλητές πίνακα

ΤΔ δείκτη (6.3)

Συμβολοσειρές και Δείκτες

magic

```
#include <stdio.h>
```

```
void main(void)
```

```
{ const char nul = 0;
```

```
  char *magic = "abracadabra";
```

```
  char *ptr;
```

```
  for (ptr = magic; *ptr != nul; ptr++)
```

```
    printf("%c", *ptr);
```

```
}
```

ΤΔ δείκτη (7)

- * για αποαναφοροποίηση και ορισμό μεταβλητών δείκτη
- & διεύθυνση μνήμης

```
int *ptr;
```

```
int count, init, index;
```

```
...
```

```
ptr = &init;
```

```
count = *ptr;
```

```
ptr = ptr + index;
```

(το `index` κλιμακώνεται ανάλογα με τα κελιά μνήμης στα οποία δείχνει το `ptr`)

```
ptr = 0
```

(δηλαδή `ptr` γίνεται ίσο με `nil`)

ΤΔ δείκτη (8)

Γενικά οι δείκτες δείχνουν σε αντικείμενα της heap memory. Στη **C** μπορεί να δείχνει ο δείκτης και σε αντικείμενα της stack μνήμης. Στην **Pascal** όχι.

ΠΙΝΑΚΕΣ ΜΕ ΔΕΙΚΤΕΣ ΣΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΙΣ???

ΠΙΝΑΚΕΣ ΜΕ ΔΕΙΚΤΕΣ ΣΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΙΣ (1)

```
#include <stdio.h>
```

```
void add(int a, int b)
```

```
{
```

```
    printf("Addition is %d\n", a+b);
```

```
}
```

```
void subtract(int a, int b)
```

```
{
```

```
    printf("Subtraction is %d\n", a-b);
```

```
}
```

```
void multiply(int a, int b)
```

```
{
```

```
    printf("Multiplication is %d\n", a*b);
```

```
}
```

ΠΙΝΑΚΕΣ ΜΕ ΔΕΙΚΤΕΣ ΣΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΙΣ (2)

```
int main()
{
    // fun_ptr_arr is an array of function pointers
    void (*fun_ptr_arr[])(int, int) = {add, subtract, multiply};
    unsigned int ch, a = 15, b = 10;

    printf("Enter Choice: 0 for add, 1 for subtract and 2 for multiply\n");
    scanf("%d", &ch);
    if (ch > 2) return 0;
    (*fun_ptr_arr[ch])(a, b);
    return 0;
}
```

Enter Choice: 0 for add, 1 for subtract and 2 for multiply

2

Multiplication is 150

ΤΔ δείκτη (9)

- Δημιουργία αντικειμένου από τη heap memory:
 - **C** : `int *x;`
`x = malloc(sizeof(int));`
 - **C++** : `int *x;`
`x = new int;`
 - **Pascal** : `var ^x: integer;`
`new (x)`
- Καταστροφή αντικειμένου από τη heap memory:
 - **C** : `free(x);`
 - **C++** : `delete x;`
 - **Pascal** : `dispose(x);`

ΤΔ δείκτη (9.1)

Ας συζητήσουμε τι συμβαίνει στον κώδικα που ακολουθεί:

Δήλωση δείκτη P χωρίς Αρχικοποίηση

```
int *P;
```

Ο P «δείχνει» σε περιοχή μνήμης μεγέθους 1 ακεραίου που παραχωρήθηκε δυναμικά


```
P = (int *) malloc (sizeof (int));
```



```
*P = 10;
```

Στην περιοχή μνήμης που «δείχνει» ο P αποθηκεύεται η τιμή 10


```
free (P);
```

Απελευθερώνεται η περιοχή μνήμης όπου «δείχνει» ο P

ΤΔ δείκτη (9.2)

Δυναμική δημιουργία πίνακα μέσω δείκτη

```
int *p;
p = (int *) malloc(100 * sizeof(int));
if (p == NULL)
    ...
for (i = 0; i < 100; i++)
    p[i] = ...
free(p);
```

Ορίζουμε δείκτη προς τον επιθυμητό τύπο στοιχείων

Παραχωρούμε στο δείκτη την απαιτούμενη ποσότητα μνήμης (ανάλογα με τον αριθμό των στοιχείων που επιθυμούμε)

Ελέγχουμε αν δεν ήταν δυνατή η παραχώρηση της μνήμης

Προσπελάζουμε τα στοιχεία του πίνακα

Απελευθερώνουμε την παραχωρηθείσα μνήμη, όταν δε χρειαζόμαστε πλέον τον πίνακα

ΤΔ δείκτη (10)

ΤΔ Αναφοράς (Reference Type)

- Είναι ουσιαστικά ένα ψευδώνυμο μιας υπάρχουσας μεταβλητής. Χρήση κυρίως ως παράμετροι συναρτήσεων.
- Διαφορές με pointers:
 - Οι αναφορές δεν έχουν ως τιμή διεύθυνση/εις μνήμης.
 - Οι αναφορές δεν μπορούν να δείχνουν σε null.
 - Μια αναφορά πρέπει να αρχικοποιηθεί με την δήλωσή της, και δεν μπορεί να αλλάξει η αναφορά σε άλλο αντικείμενο.

Π.χ. στη C++ :

```
int result = 0;  
int &ref_result = result;  
...  
ref_result = 100;
```

Τα `result` και `ref_result` είναι ψευδώνυμα...

ΤΔ δείκτη σε structs (11)

Αρχικοποίηση και Προσπέλαση Δομής

```
struct point {  
    double x, y;  
};
```

```
struct point p1 = {0.5, 0.4}, p2, *ppoint;
```

```
printf("%f, %f\n", p1.x, p1.y);
```

```
ppoint = &p1;  
printf("%f, %f\n", ppoint->x, (*ppoint).y);
```

```
ppoint = &p2;  
ppoint->x = 7.0;  
(*ppoint).y = 6.0;
```

Αρχικοποίηση δομής

Μη αρχικοποιημένη δομή

Δομή.Πεδίο

Δείκτης σε δομή

Ο ppoint δείχνει στην p1

Δείκτης->Πεδίο

ή (*Δείκτης).Πεδίο

ΤΔ δείκτη σε string πεδίο δομής(12)

Πίνακες Δομών

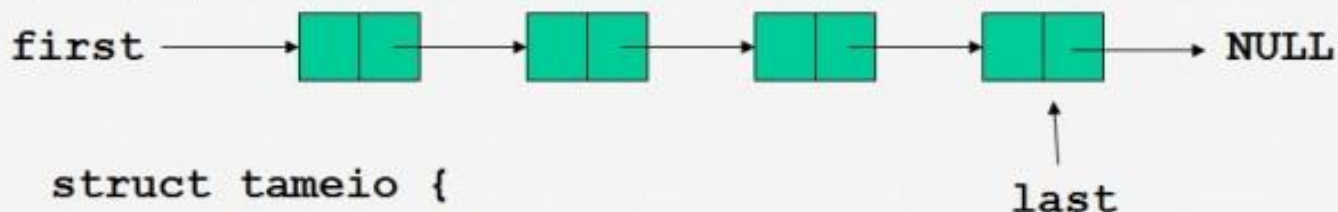
```
struct key {  
    char *word;  
    int count;  
} keytab[] = {  
    {"break", 0},  
    {"case", 0},  
    {"char", 0},  
    {"const", 0},  
    {"continue", 0},  
    {"default", 0},  
    {"unsigned", 0},  
    {"void", 0},  
    {"while", 0}  
};
```

← Πίνακας δομών με δεσμευμένες λέξεις της C και το πλήθος εμφάνισής τους. Το μέγεθος του πίνακα keytab προκύπτει από το πλήθος των στοιχείων αρχικοποίησης (keytab[9])

ΤΔ δείκτη σε πεδίο αυτοαναφορικής δομής (13)

Δυναμικές (συνδεδεμένες) Δομές

- Πρόκειται για δομές που περιέχουν δείκτες προς άλλες δομές
- Μας επιτρέπουν να χειριστούμε δεδομένα όταν μας είναι άγνωστο το πλήθος τους (με δυναμική παραχώρηση μνήμης)
- Π.χ. μπορούμε να αναπαραστήσουμε τους πελάτες σε ένα ταμείο με μια συνδεδεμένη λίστα, στην οποία να προσθέτουμε (αφαιρούμε) κόμβους, καθώς προστίθενται (αποχωρούν) πελάτες

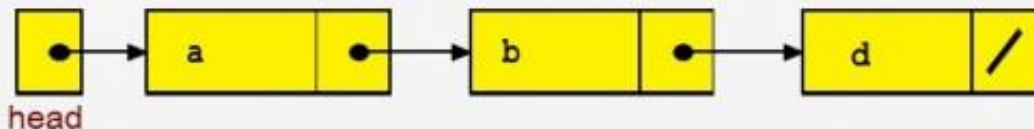


```
struct tameio {  
    char pelatis[20];  
    struct tameio *next;  
};  
  
struct tameio *first, *last;
```

ΤΔ δείκτη σε πεδίο αυτοαναφορικής δομής (13.1)

Συνδεδεμένες Λίστες

Ακολουθίες κόμβων όπου κάθε κόμβος έχει δείκτη προς τον επόμενο


```
typedef struct node *NODEPOINTER;
```

```
typedef struct node {  
    char data;  
    NODEPOINTER next;  
} NODE;
```

```
typedef struct node {  
    char data;  
    struct node *next;  
} NODE;
```

ή

```
typedef NODE *NODEPOINTER;
```

Δείκτης σε κόμβο:

```
NODEPOINTER head;
```

Προσπέλαση στοιχείου κόμβου:

```
head -> data ή (*head).data
```

ΤΔ δείκτη σε πεδίο αυτοαναφορικής δομής (13.2)

Συνδεδεμένες Λίστες (συνέχεια)

Αρχικοποίηση λίστας:

```
head = NULL;
```

Εισαγωγή στην αρχή:

```
NODEPOINTER insert(NODEPOINTER h, char l) {
    NODEPOINTER temp;

    temp = (NODEPOINTER) malloc(sizeof(NODE));
    if (temp == NULL) {
        fprintf(stderr, "ERROR OF MEMORY ALLOCATION\n");
        exit(1);
    }
    temp ->data = l;
    temp ->next = h;
    return(temp);
}
```

Κλήση insert:

```
head = insert(head, 'a');
```

```
STACK example
/*Linked-List Implementation*/
head = NULL;
head = insert(head, 'd');
head = insert(head, 'b');
head = insert(head, 'a');
```

```
/*To head είναι ο δείκτης top
που δείχνει το κορυφαίο
στοιχείο που θα γίνει pop. Εδώ
το insert είναι το push */
```

ΤΔ δείκτη σε πεδίο αυτοαναφορικής δομής (13.3)

Συνδεδεμένες Λίστες (συνέχεια)

Διάσχιση και εμφάνιση:

```
void display(NODEPOINTER h)
{
    while (h != NULL) {
        printf("LETTER: %c\n", h->data);
        h = h->next;
    }
}
```

Εφαρμογές ΤΔ δείκτη σε πεδία αυτοαναφορικής δομής (13.4)

Μερικές άλλες Δυναμικές Δομές

- Στοιίβες: LIFO (last-in-first-out)
- Ουρές: FIFO (first-in-first-out)
- Διπλά συνδεδεμένες λίστες
- Δυαδικά Δέντρα
- Γράφοι

Ισοδυναμία ΤΔ (1)

- Ο Έλεγχος Τύπου (στατικός ή δυναμικός) εμπεριέχει σύγκριση μεταξύ του ΤΔ του πραγματικού ορίσματος που δίνεται σε μια operation, με τον ΤΔ που αναμένεται στην operation.
- Αν είναι ισοδύναμοι, γίνεται αποδεκτό το όρισμα και προχωράει η operation.
- Αν δεν είναι, τότε είτε **error**, ή γίνεται μετατροπή του ΤΔ του πραγματικού ορίσματος, ώστε να είναι συμβατό με αυτό που αναμένεται (*Συμβατότητα*)
- **Ισοδύναμοι ΤΔ:** *Αν ένας τελεστής του ενός ΤΔ μπορεί να υποκατασταθεί από τελεστή του άλλου ΤΔ, χωρίς Μετατροπή ΤΔ.*

Ισοδυναμία ΤΔ (2)

- Το πρόβλημα της αναγνώρισης της ισοδυναμίας ΤΔ, οφείλεται στη δυνατότητα να ορίζει νέους (σύνθετους) ΤΔ ο χρήστης. Στους απλούς ΤΔ συνήθως δεν υπάρχει πρόβλημα.
- Παράδειγμα (γλώσσα τύπου Pascal):

```
type V1: array[1..10] of real;  
      V2: array[1..10] of real;  
var X, Z: V1;  
     Y: V2;  
procedure Sub(A: V1);  
end;  
BEGIN  
    X:= Y;  
    Sub(Y);  
END.
```

Ερωτήματα:

- X, Y, Z, A έχουν ίδιο ΤΔ;
- Επιτρέπεται το X:= Y;
- Επιτρέπεται το Sub(Y);

Ισοδυναμία ΤΔ (3)

Δύο λύσεις στο πρόβλημα:

■ **A. Ισοδυναμία Ονομάτων** (name equivalence)

Δύο ΤΔ είναι ισοδύναμοι μόνο αν έχουν το ίδιο όνομα. Δηλαδή στο παράδειγμα:

$V1 \neq V2$ και $X := Z$ σωστό, $X := Y, \text{Sub}(Y)$ λάθος

Δημοφιλής λύση: **Java**, **C** και **C++** για struct, enum, union, **Ada**

■ **B. Ισοδυναμία δομών** (structural equivalence)

Δύο ΤΔ είναι ισοδύναμοι αν ορίζουν μεταβλητές με ίδια συστατικά και δομή. Δηλαδή στο παράδειγμα:

$V1 = V2$ και $X := Z, X := Y, \text{Sub}(Y)$ σωστά

C, **C++** για υπόλοιπα, **Algol-68**, **FORTRAN**, **COBOL**

Pascal : Συνδυασμός των 2 (Ισοδυναμία Δήλωσης)

Ισοδυναμία ΤΔ (4)

Η **Ada** έχει επίσης δύο ειδικές μορφές ΤΔ:

- **Παράγωγος** (Derived) ΤΔ:

```
type Celsius is new Float;
```

```
type Fahrenheit is new Float;
```

Celsius και **Fahrenheit** δεν είναι ισοδύναμοι ΤΔ. Ουσιαστικά εφαρμόζεται *Ισοδυναμία Ονομάτων*.

- **Υποτύπος** (Subtype) ΤΔ:

```
subtype Small_Int is Integer range 0..99;
```

Ο ΤΔ **Small_Int** είναι ισοδύναμος με τον **Integer**. Ουσιαστικά εφαρμόζεται *Ισοδυναμία Δομών*.

- ```
type D is new Integer range 1..100;
```

- ```
subtype S is Integer range 1..100;
```

Τα **D** και **S** δεν είναι ισοδύναμοι ΤΔ αν και ίδιας δομής. Το **S** είναι ισοδύναμος ΤΔ με το **Integer** και κάθε υποτύπο του. Το **D** όχι.

Συμβατότητα ΤΔ

■ Μετατροπή ΤΔ

Διαδικασία στην οποία μια τιμή ενός ΤΔ, μετατρέπεται σε τιμή άλλου ΤΔ.

Κατηγορίες Μετατροπών:

- Διεύρυνση (widening). Π.χ. από `int` σε `float`
- Περιορισμός (narrowing). Π.χ. από `float` σε `int` (truncation)

Δύο Τρόποι:

- *Implicit* (στη `C` όλα επιτρέπτά, στην `Pascal` μόνο διεύρυνση `INT` σε `REAL`)
- *Explicit* (στην `Pascal` : `i:= trunc(r)`, `i:= round(r)`)

Εξαγωγή ΤΔ (type inference)

```
type Atype = 0..20;  
      Btype = 10..20;  
var  a : Atype;  
     b : Btype;
```

Ποιος είναι ο ΤΔ του $a + b$;

Συνήθης απάντηση: Ο αρχικός βασικός ΤΔ του
subrange ΤΔ, δηλαδή *integer*